

Tour Indonesië januari 2004

joost lijbaart



Bij het inpakken twijfel ik of ik een jas of een trui zal meenemen. Het is 24 januari, een gure ochtend er is mist en het regent zachtjes. Ik kies uiteindelijk toch voor een jas en bibberend sta ik een kwartier later op de parkeerplaats van schiphol. Vandaag begint onze 10 dagen durende tournee door Indonesië.

25 Januari

Als een deken slaat de tropische warmte om me heen terwijl ik met Yuri de hal van het vliegveld uitloop naar buiten. Mijn jas zal ik deze verdere tournee niet meer nodig hebben. Ik ben wel eerder in Azië geweest maar nog nooit zo zuidelijk. Zelfs op de verder kale parkeerplaats bij het vliegveld is overal weelderige plantengroei. Tijdens de rit naar Jakarta komen al snel de sloppewijken. Hutjes met golfplaten daken langs een stinkende rivier. Van tijd tot tijd een vuilstortplaats en geen bestrating. Overal hangt was buiten en op de daken staan schotelantennes die door hun grootte en vorm meer weg hebben van radiotelescopen.

In het hotel ontmoeten we Tony die hier vanuit Australië al een dag eerder was aangekomen. Snel gaan we de straat op om iets te eten waar ik na 14 uur vliegtuigvoedsel erg naar verlang.

Kleine standjes met water en frisdrank staan voor de ingang van het hotel opgesteld. Als ik een fles water wil kopen lijkt er niemand in het standje te zitten. Ik loop naar de zijkant en een vrouw die op de grond achter de toonbank ligt te slapen ontwaakt.

De smalle straat voor het hotel staat in schril contrast met de wolkenkrabbers op de achtergrond. Autos, bromfietsen en riksjas razen voorbij. De stoepen, bijna elke stoep die we passeren, staan volgepakt met marktkraampjes waar je soto (soep) en nasi kunt kopen.

In de kelder van het winkelcentrum naast het hotel zijn veel eettentjes. Ik ben gek op Indonesisch eten en vind dingen al snel lekker als het maar pittig is. Yuri en Tony hebben iets besteld wat wat tegenvalt. De lonley planet gids omschrijft deze eettentjes als "excellent" wat volgens Yuri komt omdat de schrijver van deze gids een Australier is. Daar hebben ze niet zoveel verstand van eten weten we uit ervaring.

Later op de dag belanden we in een poging om Chinatown te vinden in een park waar een vogel zang wedstrijd wordt gehouden. Op een met een hek afgezet vierkant stuk grond van 20 bij 20 meter is een palenconstructie geplaatst waar horizontaal balken tegenaan zijn gespijkerd op een hoogte van 2 meter vanaf de grond. Aan die balken hangen diverse vogelkooien. De vogels zingen hard, opgejut door de omstanders. Onder de kooien lopen mannen die soms wanneer er iets verandert in het gezang gekleurde vlaggetjes onder de kooien op de grond prikken. Het heeft iets van een honden- of paardenren wedstrijd. Overal om de plek waar de vogels zingen staan mensen met kooien, afgedekt door een doek, stalletjes waar je vogelkooien en drinkbakjes en vogelzaad kunt kopen.

De volgende bezienswaardigheid is Koto, de wijk waar we volgens de reisgids een goed beeld krijgen van koloniale architectuur. We zien inderdaad gebouwen die er niet Indonesisch uitzien en zelfs een huis met

twee Amsterdamse gevels. Alles is erg vervallen en zo te zien al jaren niet meer in gebruik. De ramen van het lege bankgebouw zijn weg en grote brokken steen zijn weggeslagen uit de gevel. Er lijken hier bijna geen mensen te wonen en alles voelt een beetje als een spookstad. Rustig lopen we door de verlaten straten richting de haven langs een rivier waar geen enkele stroom meer in zit. Uit het stinkende water stijgen overal luchtbellen op ten teken van de rottingsprocessen die onder het wateroppervlak gaande zijn. Vlakbij de haven verbreedt de rivier zich en vormt een klein meer dat voor een groot deel met vuin is bedekt is. In de verte zie ik twee kinderen spelen terwijl ze hard over het vuin heen rennen alsof het water bevroren is. De haven is een hele lange pier. De enorme houten schepen liggen achter elkaar en vormen een eindeloze rij. De meeste zijn witgeverft maar enkele ook groen of blauw. Geïmponeerd kijk ik langs de hoge rompen omhoog. De boegen zijn nog weer verhoogd en steken schuin wel 20 meter omhoog waaraan ook nog een lange boegspriet bevestigd is.

Weer in het hotel ontmoeten we Bob Wardhana, een medewerker van het Erasmushuis. Hij neemt ons mee naar een van de weinige restaurants in Jakarta waar je ook buiten kunt eten. Rond een fontein zijn in een halve cirkel diverse restaurants gebouwd. We kiezen een tafel uit, verscholen achter hoge bladeren, Bob bestelt en we krijgen straks ook nog een live band te horen.

Bob komt oorspronkelijk uit Sumatra, waar volgens hem de mensen directer zijn (ze kunnen ook nee zeggen terwijl op Java iedereen ja zegt). Ook het eten is daar heter. "Zullen we sambal bestellen?" vraagt hij terwijl hij ons ondeugend aankijkt alsof we iets gaan doen wat niet mag. Zijn gevoel voor humor is erg aanstekelijk en vooral de manier waarop hij een grap verteld. Hij verteld ons de mop van een Nederlander die een broodje gitaar besteld - iemand besteld een broodje met zoveel erop dat de helft op zijn shirt druipt. De vegende beweging die de man dan maakt lijkt op gitaar spelen - hij grijnst breeduit en knijpt zijn ogen dicht. Zo keuvelen we verder totdat de band begint die zo hard is uitversterkt dat praten niet meer mogelijk is. Ze zijn met z'n zevenen: toetsen, bas, gitaar, drums, een zanger en twee zangeressen. Hoewel de groep flinterdun klinkt gaat een van de twee Indonesische zangeressen, de kleinste van de twee, er helemaal voor. Ze springt en danst terwijl de zanger met wollen muts, die meer de rapper van de groep blijkt te zijn, zijn teksten opzegt.

Er komt een van de obers aan onze tafel met een briefje waarop we verzoeknummers kunnen invullen die de band dan gaat spelen. Yuri vult "Your song" van Elton John, "Waterloo" van Abba en iets van The Police in. Een van de zangeressen leest onze verzoeken voor aan het publiek en merkt op dat het allemaal muziek uit de jaren '80 is. (Waterloo is zelfs uit 1974). Misschien komt het ook doordat ik niet veel geslapen heb maar ik voel ik me ineens heel oud.



26 Januari

Vandaag vinden we eindelijk Chinatown en vanavond zullen we ons eerste concert deze tour spelen in het Erasmushuis. Het regent en voorzichtig door de modder lopend baan ik me een weg langs de vele kraampjes die de stoep bezetten. De handelswaar bestaat hier voornamelijk uit zelfgebrande dvd's. Films die in Nederland net in de bioscoop draaien zoals The last samurai en de laatste Matrix kun je hier al kopen voor 7000 roepies (ongeveer 70 eurocent).

Op aanraden van Tony testten we de dvd's wel eerst voor we ze kopen. Hij had al eerder een paar dvd's gekocht die gewoon met een camera in de bioscoop waren opgenomen te midden van krakende zakjes chips en geschreeuw van de bezoekers.

Later komen we aan in het Erasmushuis en ontmoeten we Antje Velsheijn van de Nederlandse ambassade die samen met Bob Wardhana onze tournee heeft georganiseerd. Het Erasmushuis is een belangrijke culturele plek in Jakarta. Er worden heel veel concerten georganiseerd in uiteenlopende stijlen. Naast medewerkers van de ambassade zijn er veel Indonesische bezoekers. We spelen voor ongeveer 400 mensen wat voor hier behoorlijk veel is en ik ben verbaasd hoe goed het gaat. Tony heeft een maand in Australië gezeten en daar nauwelijks gespeeld en Yuri en ik hebben in Januari ook niet veel concerten gehad. Er wordt enthousiast gereageerd en het nummer "Oceano" van de Braziliaanse pop zanger Djavan dat we onlangs aan

ons repertoire hebben toegevoegd blijken een aantal mensen zelfs te kennen.

27 Januari

Vandaag reizen we per vliegtuig naar Solo, naar het Oosten van Java waar we morgen zullen spelen.

Antje en Bob reizen met ons mee. Solo staat bekend als een culturele plaats waar je naast antiek ook goed batik kunt kopen. Vandaag is een vrije dag dus reppen we ons na de lunch naar de antiekmarkt.

Omdat het regent besluiten we twee fietstaxi's te nemen. Er moet wat onderhandeld worden over de prijs maar we komen er uit. Samen met Yuri wurm ik me op het kleine bankje voorop de driewiel fiets dat met plastic om een metalen frame is voorzien van een afdak. Ook de voorkant wordt met plastic afgedekt zodat we niets meer zien. Ineengedoken zitten we zo een tijdje terwijl onze chauffeur door de stromende regen voortzwoegt. Later hoor ik van de vise ambassadeur in Jakarta dat je er natuurlijk niet aan denkt maar we zijn als Europeanen natuurlijk veel groter en zwaarder dan de meeste mensen hier.

De antiekmarkt bestaat uit kleine kraamjes in een nauwe steeg en is afgezien van de verkopers volstrekt verlaten. Nadat we paraplu's hebben gekocht struinen we de stalletjes af die zich niet door de regen hebben laten afschrikken en nog open zijn. Er worden wajang poppen, batik, boedha- en hindoe beeldjes, porcelijn, oude Nederlands uitzierende theekopjes, batikstempels, stenen en nog meer curiosa verkocht. Ik koop een batikstempel van een schildpad maar verder zie ik niet veel.

s'Avonds eten we in een Sumatraans restaurant en ik maak grapjes tegen Bob dat ze daar vast ook nee kunnen zeggen gezien zijn eerdere verhaal over de directheid van de Sumatranen.

Naast rendang wordt er ook hersenen, pens, vissekop en gebakken huid geserveerd. Tony proeft alles. Ik niet.

Antje en Bob zijn een mooi duo. Antje's intonatie en ritme van spreken doen me een beetje denken aan Michelle Kuypers, die in Nederland voor het North Sea jazzfestival werkt. Ze is heel rustig en heeft een goed gevoel voor humor. Bob zorgt met zijn ijzersterke grappen en dan vooral de manier waarop hij ze verteld voor de nodige relativatie. Ze kunnen het samen duidelijk goed vinden en hij en Antje lijken elkaar goed door te hebben. Bob legt uit dat we na het eten om een strook moeten vragen. Dat is een bon en giechelt vervolgens dat dat iets anders is dan dat wat bejaarden krijgen (stroke).

28 Januari

Na een ochtend winkelen op de batikmarkt lunchen we weer in hetzelfde restaurant als waar we gisteren aten. Meisjes proberen Yuri marlboro sigaretten te verkopen maar hij houdt een lange tirade over hoe ongezond roken is. Hoewel ze het volgens mij niet begrijpen knikken ze instemmend. Ook komen er de hele tijd mannen met stapeltjes boeken voorbij. Ik zie kaften van molens, een boek met recepten voor Indonesische gerechten en een boek met erotische recepten voor man en vrouw compleet met plaatjes, een atlas en wat kasteelromans, allemaal in het Indonesisch.

Ons concert deze avond is in studio sono senisolo. Een prive huis van een bekende Indonesische choreograaf. Ik waan me even in "raise the red lantern" wanneer ik door de vele vertrekken en tuinen dool.

Het podium is een grote houten verhoging met een prachtig houten puntdak. Het voelt als een oase. Alles is zo open en licht. Ik hoor vogels en krekels. De eigenaar laat me in een ander vertrek zijn gamelan instrumenten zien, een complete set.

Het drumstel en de bas zijn niet zo goed maar met wat plakband, stokjes en tape prima te bespelen. Vlak voor het concert is het weer gaan regenen maar daar hebben de vele bezoekers die komen zich niet door laten afschrikken. Op de grond zitten ze aan twee kanten van het podium onder de overkapping. We gaan spelen en ik weet niet wat er gebeurd maar er ontstaat een magische sfeer. Tijdens een lange solo van Tony op zijn elektrische gamba vliegen er vleermuizen boven zijn hoofd als lijken ze betoverd door de klanken.

Hoewel we het stuk al 7 jaar spelen ontstaat er een totaal andere uitvoering van Björk's Isobel met een lang intro van Tony en mijn Chinese opera gong. We spelen zo vanzelfsprekend, zo makkelijk. Het publiek is erg enthousiast. Na afloop komen veel mensen naar ons toe om handen te schudden of voor een handtekening.

Een interviewer vraagt aan Tony waar de accoorden gebleven zijn. Tony houdt een lang verhaal over de accoorden die in de lucht zijn, niet zichtbaar maar wel hoorbaar terwijl Bob alle zeilen bijzet om het simultaan te vertalen. Twee meisjes, het blijken dansers te zijn komen naar ons toe om te zeggen hoe mooi ze het vonden. Ze zijn heel klein en één van hen draagt een t shirt met "sexy girl" erop.

In een andere tuin naast het podium eten we Indonesische soesjes. Terwijl ik van mijn thee nip vraag ik me af hoeveel mooier een podium kan zijn dan dat waar we vanavond spelen. Alles was perfect.

29 Januari

Vandaag geven we een workshop op de muziekschool in Jakarta. Omdat we daar 's middags al moeten zijn hebben we een vroege vlucht. Om half zes gaat de wekker, om zeven uur zitten we weer in het vliegtuig en om negen uur staan we weer bij de incheck bali van het Ibis hotel in Jakarta.

Ik ben erg moe en het idee om 3 uur achter elkaar les te geven spreekt me even niet zo aan. We beginnen voorzichtig en aan het eind spelen de studenten met ons mee. Een kleine bassist zwoegt zwetend op de contrabas tijdens een blues waarbij Yuri en ik mee spelen. Tony speelt met een paar andere studenten. Een goede gitarist en een meisje dat niet slecht drumt. Later verteld ze helemaal gek te zijn van Bob Moses. Hoe is ze in Indonesie daar aan gekomen? Tijdens het laatste nummer "All Blues" duwt de lerares die zelf ook jazzpianiste is de pianist weg die halverwege zijn eigen solo het spoor bijster is geraakt. Als hij wil gaan zitten

trekt de lerares hem ruw aan zijn arm ten teken dat hij naast haar bij de piano moet blijven staan om te leren.

s'Avonds gaan we naar het restaurant waar we aten na ons eerste concert in Jakarta met medewerkers van de ambassade. Het is een mooie open rustige ruimte met veel hout. Een grote tuin en veel planten. We zitten op de grond en bestellen tot verbazing van de steeds weer lachende ober, zonder het zelf te weten, de heetste gerechten. We drinken bier en ananassap. Als toetje bestel ik louter uit nieuwsgierigheid poffertjes. Een overblijfsel van de Nederlandse kolonieën. Het is lekker en houdt volgens Yuri het midden tussen een soesje en een croissant.

30 Januari

Omdat er nog genoeg tijd is voor ons optreden vanavond bezoeken we een overdekte markt in de buurt van Chinatown die Tony een paar dagen geleden ontdekt had. Hier worden alleen dvd's verkocht. Ik baan me een weg langs de kraampjes en zie tot mijn verbazing dat dit de eerste keer is dat ik mensen hier ook daadwerkelijk iets zie kopen. Alle warenhuizen, antiekmarkten en andere winkels die ik zag waren volstrekt verlaten maar dit lijkt wel een mierenhoop. Naast alle nieuwste films ligt er ook veel erotisch materiaal. Jongens lopen af en aan door de nauwe gangen van dit hete labyrint met pakken ongebrandde dvd's. Als ik langer dan 2 seconden stilsta wordt ik aan mijn arm getrokken en houden jongens dvd's onder mijn neus. Ik lees de titels die op de foto's van schaars geklede dames geplakt zijn: "hot asians", "shanghai nights", "nursery". Grappig als je bedenkt dat 90% van dit land moslim is. Op straat zie je bijna geen gesluierde vrouwen zoals in Egypte en ook de mannen zijn zeer tolerant. Een meneer voor ons rekent ongeveer 20 dvd's in het "hot asians" genre af als Yuri en ik staan te wachten met onze aankopen.

Later laten we ons nog een dvd winkel inlokken door drie lachende meisjes die daar werken. Routineus herschikken ze bambi en the sound of music die kuis naast de porno liggen terwijl vele mannen zich achter hen verdringen om de koopwaar te zien.

In het hotel ontmoeten we ons horloge contact in Jakarta. Tony had hem de eerste dag op straat ontmoet. Sindsdien komt hij elke dag als we in het hotel zijn even langs. Ik ga Tony halen die ergens in het hotel aan het fitnessen is zodat hij kan kijken of de bestelde imitaties van cartier, rolex en omega goed genoeg zijn. Na enig zoeken kom ik in de fitnessruimte. Zo'n 30 Indonesische meisjes in balletpakken staan druk te springen op oorverdovende housemuziek. Ik wurm me langs de zwetende lichamen en kom bij Tony die eenzaam in een hoekje zijn steps doet op een daarvoor neergezet apparaat. We kunnen elkaar niet verstaan en mijn oren doen hoewel ik pas 20 seconden in de ruimte ben nu al pijn.

Vanavond spelen we in het huis van de vice ambassadeur. Gelukkig is het groter dan de 28 vierkante meter waar ik 8 jaar heb gewoond waarvan nog vier jaar samen met Saskia en zelfs zes maanden met z'n drieën toen onze zoon Stijn geboren werd. Er staan stoelen opgezet voor naar mijn inschatting 160 mensen in de gigantische witte ruimte. Voor het concert relaxen we wat in de kamer van onze gastheer die er even bij komt zitten. Het is een leuke man. Hij heeft een tijd in Mali gezeten en verteld ons vol passie over de muziek daar. Ik ben er al een tijd mee bezig en geïnspireerd door zijn verhalen neem ik me voor er thuis weer eens achteraan te gaan. We keuvelen wat verder over muziek, politiek en de vogelpest die in Indonesie al weer aardig de kop op steekt. (De autoriteiten hebben hier om geen onrust te zaaien, maanden geen ruchtbaarheid aan gegeven totdat ze er niet meer omheen konden).

Ons concert die avond is erg leuk. Om de resonantie van de stenen vloer niet teveel tegemoet te komen speel ik vrij zacht. De ruim 160 aanwezigen luisteren aandachtig. In het begin voelt het een beetje als het concert dat ik gaf in Artisschock, een kleine leuke club in Soest tijdens de opening van een expositie van schilderijen van mijn moeder. Er zaten voornamelijk mensen in de zaal die ik al jaren kende en ze zaten bovenop onze lip. Als mensen zo aandachtig naar je luisteren in een huiskamer-achtige sfeer lijkt iedere noot meer afgewogen te worden. Bij Bagdad, een stuk wat we ook met de Orient Express, het trio aangevuld met drie Midden Oosterse musici, spelen komen we echt los en voel ik me wat vrijer.

Na afloop praat ik met een Engels echtpaar, een Indonesische advocaat die een jaar in Nederland heeft gestudeerd en de ambassadeur die tot mijn grote vreugde vertelt dat door cultuur veel mensen bereikt kunnen worden in Indonesie en dat ze er daarom zoveel aan zullen blijven doen.

Ik ontmoet een dame uit Lithouwen die vreemd met haar lichaam heen en weer beweegt als ze praat, alsof ze op een onregelmatige maatsoort danst of met haar hoofd kogels probeert te ontwijken terwijl de rest van haar lichaam als in slow-motion meebeweegt en haar man, die op de Duitse ambassade werkt. Tony kijkt naar zijn eigen imitatie rolex submarine horloge dat hij een paar dagen geleden heeft aangeschaft en vervolgens naar exact hetzelfde horloge van de ambassademedewerker. Waarschijnlijk is er één verschil.



1 Februari

De regen komt met bakken uit de lucht. Vandaag reizen we per trein naar Bandung voor ons laatste concert. De reis is erg mooi, vooral het laatste uur waarbij we steeds hoger gaan rijden. Diep onder ons zien we trapsgewijs tegen de heuvels rijstvelden. Hier en daar een hutje en verder alleen maar groen. Dit lijkt op de plaatjes die je bij het reisbureau kunt zien over Indonesië.

Omdat we onderweg wat vertraging hebben is er geen tijd meer om in Bandung naar de radiostudio te gaan voor het geplande interview. In plaats daarvan geeft Yuri per mobiele telefoon antwoord op een paar vragen terwijl we op het station van Bandung onder een afdak schuilen voor het aanhoudende noodweer.

Door alle regen heb ik niet zoveel zin om de stad in te gaan en bovendien is er weinig tijd. Met zijn 2 miljoen inwoners is Bandung aanmerkelijk kleiner dan Jakarta en ook veel meer een studentenstad, verteld Bob.

We spelen in het Centre Culturel Francais voor een afgeladen zaal met enthousiaste studenten. Afgezien van de bas spelen we acoustisch. Onze set lijkt af en toe meer op een popconcert. Er wordt veel gejoeld en geschreeuwd tijdens en tussen de nummers door. Tijdens het laatste nummer "Message in a bottle" van de Police worden de studenten wild. Er volgen twee toegiften. Gezien het succes denk ik dat we nog wel wat CD's kunnen verkopen. Ik loop het podium weer op, pak een stapeltje CD's en begin er druk mee te zwaaien naar het publiek dat langzaam de zaal uit druppelt. Massaal stormen de studenten naar me toe, rukken de CD's uit mijn handen en verdwijnen. Drie meisjes die een CD hebben bemachtigd komen later naar me toe en vragen om een handtekening. Uiteindelijk kan ik twee van hen nog overhalen om de CD te kopen en uitleggen dat het niet de bedoeling is dat ze hem zo maar meenemen. Het maakt me niet zo veel uit. Er wordt driftig handen geschud, we delen handtekeningen uit en veel jongens willen met ons op de foto. Ook alle posters die zijn opgehangen zijn al door het publiek weggehaald.

Bob neemt ons mee naar een goed restaurant. Het is één grote ruimte onder een wel 30 meter hoog puntdak van houten balkjes en touw. We zitten op de eerste verdieping, waar het dak ophoudt en kijken zo naar buiten. Om de enorme tafels zijn kussens neergelegd waar je op kunt zitten, alsof je op de grond zit. Bob duikt juichend op de kussens. "Joehoe", roept hij. Hier kunnen we eten en slapen. Voor het eerst deze tournee drinken we wijn. Het eten is overwegend westers en van goede kwaliteit. Als het voorgerecht komt (ceasar salade en een advocadococktail voor Bob) juicht hij weer wilt "joehoe, advocado, we gaan eten". Het zou leuk zijn om te zien dat mensen in Nederland in een restaurant met deze geestdrift het hun opgediende eten zouden begroeten. Het werkt in ieder geval erg aanstekelijk. Later komen er nog drie vrienden van Bob bij zitten. Eén van hen herken ik. Hij is de eigenaar van de contrabas waar Tony vanavond op gespeeld heeft. We maken grapjes en Bob leert ons een kunstje wat hij in Nederland in de kroeg geleerd heeft. Je houdt in beide handen in de holte tussen duim en wijsvinger een kurk. Je brengt je vingers naar elkaar toe en haalt met de vingers van je ene hand de kurk uit je andere hand en andersom. Ik krijg het niet voor elkaar. Het zal wel door de wijn komen.

Het bed in mijn hotel is zo groot dat er gemakkelijk drie volwassenen in kunnen liggen.

Ik probeer in slaap te komen en heb een erg voldaan gevoel over deze tournee.

De organisatie, het publiek, de concerten, de promotie, alles was perfect. Omdat ik gewend ben alles zelf te doen is dit een verademing die weleens prettig is.

Dit is was met recht een 5 sterren tournee. Overall hebben we gespeeld voor veel enthousiaste mensen op prachtige plekken. Konden we dit soort tournees maar vaker doen.

Met dank aan
Erasmushuis
Nederlandse ambassade Jakarta